

**जामीनावर मुक्त फरार आरोपी तसेच त्यांच्या
जामीनदाराविरुद्ध कारवाई करणेबाबत...**

**महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.**

शासन परिपत्रक क्र. सीआरटी-०४०३/३६४/पोल-११, दिनांक : ८ सप्टेंबर, २००६.

- पहा :-** १) शासन परिपत्रक गृह विभाग समकक्षीकृत दिनांक ५ फेब्रुवारी, २००५.
२) शासन परिपत्रक विधी व न्याय विभाग क्र. संकीर्ण २००४/अ.सं.१०-क्र.१४,
दिनांक : १२.५.२००४

परिपत्रक

मा. न्यायालयाकडून अथवा पोलीसांकडून जामीन मिळाल्यानंतर काही आरोपी फरार होतात. अशा फरार आरोपींची संख्या मुंबई शहर तसेच उर्वरित महाराष्ट्रात मोठ्या प्रमाणावर असल्याचे स्पष्ट झाले आहे. सदर फरार आरोपींना फेरअटक करण्यासाठी पोलीस यंत्रणेकडून प्रयत्न करण्यात येतात व काही आरोपींना फेरअटक केली जाते. असे असले तरी, फरार आरोपींची संख्या मोठ्या प्रमाणावर असून कोलीकबाफत फेरअटक करण्याबाबत ठेस व समाधानकारक कार्यवाही होत नसल्याचे दिसून आले आहे. राज्य शासनाने नेमलेल्या उच्चाधिकार समितीने याबाबत वेळोवेळी आढावा घेऊन पोलीस घटक प्रमुखांना समुचित सुचना दिलेल्या आहेत. तथापि, फेरअटक करण्याबाबतची कारवाई अत्यंत मंद गतीने सुरू असल्याने, मा. उच्च न्यायालयाने तीव्र नाराजी व्यक्त केली आहे.

२. मा. उच्च न्यायालयाने यासंदर्भात दिनांक ४.९.२००६ रोजी पारित केलेल्या आदेशानुसार, सदर परिपत्रकाचे दिनांकापासून तीन आठवड्यांत सर्व फरारी आरोपींविरुद्ध फौजदारी प्रक्रिया सहित कलम ८२ आणि/ किंवा ८३ नुसार वरीलप्रमाणे अर्ज न्यायालयात दाखल करणे बंधनकारक आहे. उच्च न्यायालयाचे वरील आदेशाप्रमाणे अशाप्रकारे अर्ज दाखल केल्यानंतर आठ आठवड्यांमध्ये निव्वन लावून जेव्हासाठी संबंधित सरकारी अभियाक्त्यामार्फत पाठपुरावा करावा.

३. जामीनावर मुक्त आरोपींना फेरअटक करण्याच्या दृष्टीने अशा फरार आरोपींबाबत संबंधित न्यायालयाकडून फौजदारी प्रक्रिया सहित कलम ८२ प्रमाणे आरोपी फरार झालेला आहे अथवा हेतुपुरस्सर अटक टाळत आहे असे जाहीर करून घ्यावे आणि त्याप्रमाणे आरोपी फरार जाहीर करण्याची मा. न्यायालयास

करण्याबाबतची) कारवाई करण्याची विनंती वेळीच संबंधित न्यायालयास करावी. सदर फरार आरोपीचे जामीनदाराविरुद्ध जातमुचलकाची रक्कम जप्त/ वसूल करण्याची व कायद्यातील तरतुदीप्रमाणे योग्य ती प्रक्रिया करावी. फौजदारी दंड प्रक्रिया संहितेच्या कलम ८२ आणि/ किंवा ८३ नुसार प्रत्येक प्रकरणी वरीलप्रमाणे कार्यवाही सत्वर करावी.

४. मा. उच्च न्यायालयाने पारीत केलेल्या दि. ४.९.२००६ च्या आदेशाची प्रत वरील आदेश स्वयंस्पष्ट व्हावेत म्हणून माहिती व कार्यवाहीकरिता सोबत जोडली आहे. मा. उच्च न्यायालयाचे आदेशाप्रमाणे विहित कालमर्यादेत कार्यवाही न करणे म्हणजे मा. उच्च न्यायालयाचे गंभीर परिणामास पोलीस घटक प्रमुखांना सामोरे जावे लागू नये म्हणून वर नमूद बाबींची दखल सत्वर घ्यावी. आवश्यकतेनुसार मा. उच्च न्यायालयाचे आदेशानुसार विहित कालावधीत कार्यवाही करण्याकरिता पोलीस अधिकारी/ कर्मचारी यांचा विशिष्ट गट (Special Team) स्थापन करावा. सदर गटातील पोलीस अधिकारी/ कर्मचारी यांना पोलीस घटक प्रमुखांबरोबरच मा. उच्च न्यायालयाचे अवमानाच्या कारवाईस जबाबदार धरले जाईल.

५. सर्व संबंधितांच्या असेही निदर्शनास आणण्यांत येते की, भारतीय दंड विधान संहितेमध्ये अलिकडेच खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात आलेली आहे.

कलम १७३ - अ :- फौजदारी दंड प्रक्रिया संहिता, १९७३ मधील कलम, ८२ चे पोटकलम-(१) अन्वये, एखादा व्यक्तीस फरार म्हणून घोषित करण्यात आल्यानंतर अशी व्यक्ती विनिर्दिष्ट ठिकाणी विनिर्दिष्ट वेळेवर उपस्थित न राहिल्यास अशा फरार आरोपीस ३ वर्षे पर्यंत कारावास किंवा दंड अथवा दोन्ही अशा शिक्षेची तरतूद आहे. तसेच, पोटकलम (४) अन्वये फरार म्हणून घोषित केलेल्या व्यक्तीस सतत वर्षे पर्यंत कारावासाची शिक्षा आणि दंड हा शिक्षेस पात्र होईल.

कलम २२९ - अ :- एखादा आरोपी गुन्ह्यात दोषी आढळल्यास व त्यास बॉन्डवर अथवा जामीन देऊन मुक्त केले असल्यास व अशी व्यक्ती समर्पणीय कारण असल्याशिवाय न्यायालयात उपस्थित न राहिल्यास अशा व्यक्तीस एक वर्षे पर्यंत कारावास किंवा दंड किंवा दोन्ही अशा शिक्षेची तरतूद करण्यात आलेली आहे.

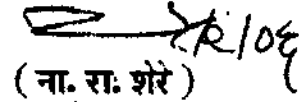
६. त्याचप्रमाणे फौजदारी प्रक्रिया संहितेमध्ये खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात आली आहे.

कलम ४४१ - अ :- जामीनसह कारावाही अधिसूचना :- आरोपीकरिता जामीन म्हणून उपस्थित व्यक्तीस प्रस्तुत आरोपीच्या आधी, आरोपीसह किती व्यक्तीकरिता जामीन दिला आहे याबाबतचे तपशीलवार शपथपत्र संबंधित न्यायालयास सादर करणे आवश्यक आहे.

७. वरीलप्रमाणे विहीत कालावधीत कार्यवाही पूर्ण करून स्वयंस्पष्ट पुर्तता अहवाल कोणत्याही परिस्थितीत दिनांक ३१ ऑक्टोबर, २००६ पर्यंत निश्चितपणे पोलीस महासंचालक यांचेमार्फत शासनास पाठवावा. सोबत तक्ता जोडला आहे. सदर तक्त्यातच पुर्तता अहवालाची माहिती (इंग्रजीत) पाठवावी. सदर आदेश तात्काळ सर्व संबंधितांच्या नजरेस आणावेत.

८. हे परिपत्रक राज्य शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आले असून परिपत्रकाचा संगणक संकेतांक २००६०९०८१६३९५२००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने

(ना. रा. शरे)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २) पोलीस महासंचालक, ॲन्टी कर्प्शन ब्युरो, वरळी मुंबई
- ३) पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई/ पुणे/ नवी मुंबई / नाशिक/ औरंगाबाद/ अमरावती/ सोलापूर/ नागपूर/ ठाणे
- ४) अपर पोलीस महासंचालक, राज्य गुन्हे अन्वेषण विभाग, पुणे
- ५) आयुक्त, राज्य गुप्तचर विभाग, मुंबई
- ६) पोलीस आयुक्त, लोहमार्ग, मुंबई
- ७) विशेष पोलीस महानिरीक्षक (सर्व परिक्षेत्रे)
- ८) सर्व जिल्हाधिकारी
- ९) संचालक, सरकारी अभियोग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- १०) पोलीस अधिक्षक (सर्व)
- ११) पोलीस अधिक्षक, लोहमार्ग, पुणे नागपूर
- १२) सर्व जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ता
- १३) सर्व सहाय्यक सरकारी अभियोक्ता
- १४) निवड नस्ती, पोल-११, गृह विभाग.

Information to be submitted by the unit commanders.

F O R M A T

Date of filing application u/s. 82 of Cr.P.C. (mention C.R. No. along with the name of the accused and the Court before whom application is filed)	Outcome of the application filed u/s 82 of the Cr.P.C. (along with the date of the order passed if any)	Di. of filing application u/s 83 of Cr. P.C. (mention C.R. No. along with name of the case).	Outcome of the application filed u/s. 83 Cr.P.C. orders passed if any including interim orders, if any.	Applications filed for taking action against surety.	Outcome of the said application filed against sureties.	Action taken u/s 174-A IPC (mention the details of C.R. No. along with name of the accused and the original C.R. No. of the main case).	Action u/s. 229-A IPC (mention the details of C.R. No. along with name of the accused and the original C.R. No. of the main case.	Remarks (may include difficulties/ legal impediments), if any experienced by the unit commanders.
--	---	--	---	--	---	---	---	---

IN THE HIGH COURT OF JUDICATURE OF BOMBAY

CRIMINAL APPELLATE JURISDICTION

SUO MOTU CRIMINAL PETITION NO.3 OF 2005
 WITH
 CRIMINAL APPLICATION NO.287 OF 2005
 WITH
 SUO MOTU PETITION NO.1 OF 2005
 WITH
 CRIMINAL APPEAL NO.200 OF 1996
 WITH
 CRIMINAL APPEAL NO.479 OF 1993

High Court on its Motion ..Applicant.

V/s.

State of Maharashtra. ..Respondent.

Mr.G.S.Godbole, Advocate appointed as amicus curie,
 Adocate for respondent in Appeal No.479 of 1993.

Mr.A.A.Kumbhkoni, Asso. Advocate General with
 A.S.Gadkeri, APP for State-Respondent.

CORAM: A.M.KHANWILKAR,J

DATE : SEPTEMBER 4, 2006.

P.C. :

1. Heard Mr.Kumbhakoni and Mr. Godbole.
 Mr.Kumbhkoni brought to my notice communication sent
 by the Director(Delhi), Government of India/Bharat
 Sarkar, Ministry of Home Affairs/Grih Mantralaya.
 dated 14th August, 2006, addressed to the Chief
 Secretary, Government of Maharashtra, Mumbai,
 pointing out that pursuant to direction issued by the
 Delhi High Court on similar issue, a Committee has
 been constituted under the chairmanship of Special

Secretary (IS) of Government of India. The minutes of the meeting of the Committee dated 11th May, 2006 was placed before the Court. It is not necessary to elaborate on this matter for the time being. Mr. Kumbhkoni however, pointed out that in view of the observations made on the earlier occasion High Power Committee, has already collected the necessary data district-wise and the same will be placed on affidavit before the next date of hearing.

2. Mr. Kumbhkoni also assures on instruction that the said data will be made available to the State Crime Record Bureau so that the same can be used by the said department or any other department for related information. That will be done before the next date of hearing and compliance will be reported. That assurance is accepted.

3. During the hearing, it was noticed that as on 31st March, 2006 there were already 11303 reported cases of absconding accused in Mumbai City alone. Mr. Kumbhkoni submits that thereafter some arrests have been made. Mr. Godbole, learned amicus curiae has rightly pointed out that the effort taken by the officials so far is not encouraging. The arrests made so far are relatively low. It is also seen that

the State has not made serious efforts in filing appropriate proceedings against all the absconding accused and their sureties.

4. Mr. Kumbhkoni however, submits that more than 2000 applications have been filed under section 82 of the Code and 144 applications under section 83 of the Code for the rest of the Maharashtra excluding Mumbai City. However, it is seen that the reported absconding cases as on 31st March, 2006 is stated to be 11303 for Mumbai City alone and over 3500 for rest of Maharashtra. Having regard to the stated number, the arrests made by the police or for that matter number of applications filed under section 82 or 83 of the Code are very low. In fact, in one of the order passed as back as in January, 2004, it was noted that steps will be taken by the State to file applications under section 82 or 83 of the Code as the case may be, against the absconding accused and also against the concerned sureties. However, now in September, 2006, this court is being informed that only about 2000 applications have been filed in respect of the absconding accused in rest of the Maharashtra excluding Mumbai, which number itself is over 3500 as on 31st March, 2006. In so far as Mumbai City is concerned, no information is

forthcoming as to how many applications for action under section 82 or 83 of the Code have been filed against the absconding accused which are as large as over 11000 accused within the Mumbai city as on 31st March, 2006. This court expresses deep concern about the laxity of the concerned officials. In the first place, in not arresting the absconding accused so far for such a long time and in any case for not filing appropriate applications under section 82 or 83 of the Code against "all the absconding accused" as also taking steps against the concerned sureties inspite of assurance given in January, 2004.

5. Accordingly, it is observed that it will be imperative for the State to issue clear directions to all concerned to file applications under section 82 and/or 83 in respect of every singular case of reported absconding, if already not done. Besides, appropriate applications should be moved against the sureties of the concerned accused. These applications be filed within three weeks from the date of issuance of such circular by the State Government in appropriate courts. The circular to note that failure to file such applications shall be viewed seriously. It is assured that the Home Department shall issue such circular on or before 8th

September, 2006.

6. It is further observed that if such applications are filed, it will be open to the State to apply for interim order of attachment if the facts of the case so warrant.

7. The Court before which such applications are filed shall endeavour to dispose of the applications (filed fresh or pending) as expeditiously as possible, while ensuring that the process should be completed and taken to its logical end within 8 weeks from today. The State shall place on record the status of such applications filed district-wise and the orders passed on the concerned applications on affidavit at the end of eight weeks from today.

8. Needless to observe that the concerned officer shall proceed to register the offence under Chapter X of I.P.Code against the absconding accused and take the said proceedings to its logical end in accordance with the law.

9. Now, Mr. Kumbhkoni has pointed out the status regarding Mumbai City which indicates that about 7558 applications under section 82 and 339

applications under section 83 of the Code have since been filed. No information is given as to action taken against the concerned sureties. The State shall place on record the correct factual position about number of applications filed for action under section 82 or 83 of the Code as the case may be.

10. It is made clear that the observations made in this order are regarding the matter in respect of those reported absconding accused in which no application whatsoever under section 82 or 83 of the Code has been filed so far. That compliance will have to be reported to this court in specified time. At the same time, the State will have to take steps against the concerned sureties in accordance with the law and report compliance in that behalf as well.

11. It is clarified that in matters where applications under section 82 of the Code are already filed and proceeded with, the State shall file applications under section 83 of the Code for necessary orders regarding attachment of property of proclaimed offender including for interim attachment order if required and take those proceedings to its logical end.

12. Mr.Kumbhkoni seeks two weeks time to file affidavit in terms of the order passed on the earlier occasion on 4th August, 2006. Post this matter on 25th September, 2006 at 3 p.m.